

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

Ј. КОКОТТ

представено на 25 февруари 2016 година¹

Дело C-559/14

Rudolfs Meroni

(Преюдициално запитване, отправено от Augstākās tiesas Senāts (Отделение на Върховния съд, Латвия)

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Член 34, точка 1 — Основания за отказ на признаването и на изпълнението на решение за допускане на привременни и обезпечителни мерки — Обществен ред (ordre public)“

I – Въведение

1. След като вече се произнесе във връзка с мярката „*antisuit injunction*“, която е в основата на дело *West Tankers*², по настоящото дело Съдът отново е изправен пред необходимостта да разгледа процесуалноправна особеност на англосаксонския правен кръг.
2. В настоящия случай става въпрос за така наречената „*freezing injunction*“³. Тази мярка представлява съдебна заповед за замразяване на активи като обезпечителна мярка за предотвратяване на отчуждителни сделки с имуществени активи на длъжника, имащи за цел да се избегне последващото принудително изпълнение от страна на кредитора.
3. В настоящия случай обаче замразяването на имуществените активи се отнася не само до ответника по спора в главното производство. Напротив, заповедта за замразяване на активите засяга и трети лица, които имат тясна връзка с имуществото на ответника. Поради съображения за обществен ред (ordre public), запитващата юрисдикция, която трябва да се произнесе по допускане на изпълнението на заповедта за замразяване на активите в Република Латвия, смята това за проблематично.
4. По този начин настоящото дело отново е повод за Съда да конкретизира правното понятие „обществен ред“ (ordre public) в рамките на Регламент № 44/2001⁴. При това в основата стои въпросът дали, а при утвърдителен отговор, доколко накърняването на правата на трети лица следва да се вземе предвид като основание за отказ на допускане на изпълнение.

¹ — Език на оригиналния текст: немски.

² — Решение *Allianz* (C-185/07, EU:C:2009:69).

³ — Наричана по-рано и „*Mareva injunction*“; вж. по този въпрос още решение *Gambazzi* (C-394/07, EU:C:2009:219, т. 11).

⁴ — Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74 и поправка в Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 32) в съответно приложимата редакция, последно изменена с Регламент [ЕО] № 1103/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 година (ОВ L 304, стр. 80).

II – Правна уредба

A – Право на Съюза

5. Приложимата по настоящото дело правна уредба на Съюза е установена с Регламент № 44/2001.

6. Съображение 18 от този регламент гласи:

„При все това зачитането на правото на защита означава, че ответникът трябва да има възможност да обжалва в състезателна процедура [разпореждането за допускане на изпълнението на решение], ако той смята, че е налице някое от основанията за неизпълняемост. [...]“.

7. Член 32 от посочения регламент съдържа следното определение на понятието „съдебно решение“⁵:

„За целите на настоящия регламент „съдебно решение“ означава всяко съдебно решение, постановено от съд или правораздавателен орган на държава членка, както и да се нарича съдебното решение, включително [решение, определение, разпореждане] или заповед за изпълнение, както и определянето на разноските от служител на съда“.

8. На следващо място, съгласно член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001 „[с]ъдебното решение не се признава [...], ако признаването явно противоречи на обществения ред на държавата членка, в която се иска признаването му“. Член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 утвърждава принципа, според който „[с]ъдебно решение, не се признава [...], когато то е постановено в отсъствие на страната, ако на ответника не е връчен документът за образуване на производството или равностоен документ в достатъчен срок, за да има възможност да организира защитата си, освен ако ответникът не е успял да започне дело за оспорване на съдебното решение, когато е било възможно да стори това“.

9. Член 38, параграф 1 от № 44/2001 предвижда следното:

„Съдебно решение, постановено в държава членка и подлежащо на изпълнение в тази държава членка, ще бъде изпълнявано в друга държава членка, когато по искане на [някоя] заинтересувана страна то бъде обявено за изпълняемо там“.

10. Член 41 от Регламент № 44/2001 гласи следното:

„Съдебното решение ще бъде обявено за изпълнимо веднага след завършване на формалностите по член 53^[6] без никакъв преглед по членове 34 и 35. Страната, по отношение на която се иска изпълнение, няма право на този етап от производството да прави изявления по молбата“.

11. Съгласно член 42, параграф 2 от Регламент № 44/2001 „[разпореждането за допускане на изпълнението] се връчва на страната, срещу която се иска изпълнение, заедно със съдебното решение, ако то все още не е било връчено на тази страна“.

5 — По същество това определение съответства на определенията по член 25 от Конвенцията относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, подписана на 27 септември 1968 г. (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32) (наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“).

6 — Наред с други документи се представя и препис от подлежащото на изпълнение решение.

12. Член 43, параграф 1 от Регламент № 44/2001 предвижда, че „[р]ешението по молбата за [допускане на изпълнение] може да се обжалва от всяка от страните“.

13. Съгласно член 45, параграф 1, първо изречение от Регламент № 44/2001 „съдът, пред който е подадена жалбата съгласно член 43 или член 44, може или да откаже да издаде, или да отмени [разпореждането за допускане на изпълнението] само на някои от основанията по членове 34 и 35“.

Б – Латвийското право

14. Член 92 от Конституцията на Република Латвия гарантира възможността всяко лице да защитава правата и законните си интереси пред безпристрастен съд.

15. Член 105 от латвийската конституция предвижда, че правото на собственост може да бъде ограничавано само със закон.

III – Фактическа обстановка по делото в главното производство и преюдициални въпроси

16. Преюдициалното запитване е отправено по повод на правен спор във връзка с допускане на изпълнението в Република Латвия на заповед за замразяване на активи, издадена през 2013 г. от High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (Върховен съд на Англия и Уелс, търговско отделение, Обединено Кралство).

17. С посочената заповед за замразяване на активи, наред с друго, се забранява на г-н А. L. да се разпорежда с имуществените активи, които пряко или косвено се причисляват към неговото имущество. Заповедта се отнася и до дяловете му в латвийското дружество VB. Г-н А. L. участва пряко в това дружество само с една акция. Според запитващата юрисдикция лицето обаче е и „икономически собственик“⁷ на дяловете в най-малко едно друго дружество (наричано по-нататък „Y“), което от своя страна притежава значително участие във VB.

18. Г-н Meroni е член на управителния орган на Y. Освен това по силата на разпорежено от латвийската Главна прокуратура през 2007 г. изземване той действа и като управител⁸ на дяловете в Y, чийто икономически собственик е г-н А. L.

19. Съгласно точка 6 от въпросната заповед за замразяване на активи тя „се отнася за всички дялове [във VB], независимо дали са вписани на името [на А. L.]“. Заповедта може да се обжалва по реда на английското право. Изменение или отмяна на заповедта могат да искат и лица, които не са участници в производството в Англия, ако тя им е връчена⁹, като в противен случай са длъжни да я спазват от момента на нейното съобщаване¹⁰. По отношение на имуществените активи извън Англия и Уелс това обстоятелство обаче не препятства такива трети лица да продължат да изпълняват договорни или други задължения, както и да спазват разпорежданията на държавни органи¹¹. Съгласно точка 22 („Страни, на които заповедта се

7 — Запитващата юрисдикция не уточнява по-подробно какво следва да се разбира под правното положение на „икономически собственик“ и дали по-специално става въпрос за доверително правоотношение или само за фактическата възможност да се упражнява влияние като собственик.

8 — В точка 3 от преюдициалното запитване той е определен като „притежател на иззетите в наказателното производство [...] имуществени активи на [А. L.]“, а в точка 9 от писменото становище на Обединеното кралство — като „bailee of property of [А. L.]“.

9 — Така точка 13 от заповедта за замразяване на активи.

10 — Така точка 15 от заповедта за замразяване на активи, озаглавена „Други страни освен ищеца и ответника“. При нарушение са предвидени значителни санкции поради „contempt of court“.

11 — Така точка 20 от заповедта за замразяване на активи.

връчва“) заповедта се връчва освен на ответника също и на „посочените в точка 7 [...] дружества“, сред които е и VB. Същевременно обаче, без предварително връчване, „изпълнение в чужбина“ е възможно само „доколкото това е допустимо съгласно правото на съответно компетентния съд“¹².

20. Дружествата VB и Y не са участвали в производството пред High Court of Justice, в рамките на което по отношение на г-н A. L. е издадена заповед за замразяване на активи. Запитващата юрисдикция не разполага с данни заповедта да е връчена на тези дружества¹³. Освен това от преюдициалното запитване не следва по ясен начин дали на г-н A. L. е била предоставена възможност да изложи становището си преди постановяването на решението от английския съд. Все пак индичия за предварителното изслушване на лицето е указанието, че заповедта „[е издадена] въпреки твърдението на г-н [L.], че [...] не притежава нито пряко, нито косвено дял от [въпросните] имуществени активи“¹⁴.

21. През 2013 г. в първоинстанционното производство е допуснато изпълнението в Република Латвия на заповедта за замразяване на активите срещу г-н A. L., а през 2014 г. в производството по обжалване разпореждането за допускане на изпълнението е потвърдено, доколкото със заповедта се забранява на г-н A. L. да се разпорежда с своите акции във VB, които държи пряко или косвено, да намалява стойността им, както и да възлага на други лица извършването на тези действия.

22. С касационната си жалба, която понастоящем се разглежда от запитващата юрисдикция, г-н Meroni оспорва така допуснатото в Латвия изпълнение. Той твърди, че заповедта за замразяване на активи възпрепятства съдружника Y в упражняването на правото му на глас във VB. В този смисъл се накърнявало конституционно защитеното право на собственост, тъй като дружеството дори не било изслушано в производството пред английския съд. От своя страна това обстоятелство било нарушение на принципа на справедлив процес.

23. При тези обстоятелства запитващата юрисдикция решава да спре производството по делото и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1. Трябва ли член 34, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“ да се тълкува в смисъл, че в производство по признаване на чуждестранно съдебно решение накърняването на правата на лица, които не са страни по главния спор, може да бъде основание да се приложи клаузата за обществен ред, съдържаща се в посочения член 34, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“, и да се откаже признаване на това чуждестранно решение, доколкото то засяга лица, които не са страни по главния спор?
2. Ако отговорът на първия въпрос е утвърдителен, трябва ли член 47 от Хартата да се тълкува в смисъл, че закрепеният в него принцип на справедлив съдебен процес допуска в обезпечително производство да се ограничат имуществените права на лице, което не е било страна в производството, при положение че е предвидено, че всяко лице, което е засегнато от съдебния акт за налагане на обезпечителни мерки, има право във всеки момент да иска от съда да измени или отмени този акт, и при положение че на молителите е оставена грижата да връчат акта на заинтересованите лица?“.

12 — Така точка 21 от обезпечителната заповед.

13 — Точка 10.2.5 от преюдициалното запитване.

14 — Така точка 1 от обезпечителната заповед.

IV – Правна оценка

A – Предварителна бележка

24. В съответствие с правилата за разпределяне на функциите между Съда и запитващата юрисдикция Съдът не е компетентен да разглежда факти и обстоятелства по делото пред националния съд, а поначало запитващата юрисдикция има за задача да прецени значението на преюдициалните си въпроси за решаването на делото пред нея. За разбирането на настоящото дело обаче заслужава да бъдат изтъкнати две процесуалноправни особености по-специално тъй като те биха могли да играят роля по отношение на значението, което имат преюдициалните въпроси за решаването на делото.

25. Първо, от изложената от запитващата юрисдикция фактическа обстановка следва, че г-н Meroni очевидно участва от свое име в производството пред латвийските съдилища. По всичко личи обаче, че въпросната заповед не засяга имуществени права, притежавани първоначално от самия г-н Meroni, а преди всичко такива права на г-н А. L., чието имущество той управлява. В това отношение обаче изглежда, че г-н Meroni се явява „титуляр на правата, чийто икономически собственик е [А. L.]“¹⁵, а поради това следва да се приеме, че преюдициалните въпроси са от значение за решаването на делото и по отношение на това лице.

26. Второ, от преюдициалното запитване не може ясно да се установи кога точно на г-н А. L. или на г-н Meroni е връчена заповедта за замразяване на активи. Впрочем предоставените на Съда данни сочат, че във всеки случай е имало връчване, от което зависи валидността на заповедта. От една страна, в точка 22 от самата заповед за замразяване на активи се разпорежда връчване на акта на ответника. От друга страна, долните съдебни инстанции в Република Латвия вече са постановили решения за допускане на изпълнението на заповедта за замразяване на активи, като съгласно член 42, параграф 2 от Регламент № 44/2001 най-късно на този етап на производството е трябвало актът да се връчи на г-н А. L., по отношение на чието имущество г-н Meroni действа в качеството на управител. Следователно и в този аспект преюдициалните въпроси не следва да се считат за ирелевантни с оглед на решаването на делото или дори за хипотетични по отношение на г-н Meroni.

Б – По преюдициалните въпроси

27. Първият въпрос на запитващата юрисдикция се отнася до тълкуването на член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001, а вторият въпрос, който тя поставя в случай на утвърдителен отговор на първия въпрос — до член 47 от Хартата на основните права.

28. Въпреки това двата въпроса могат да бъдат разгледани съвместно, тъй като нарушение на основно право по смисъла на Хартата води до нарушение на обществения ред по смисъла на член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001¹⁶.

¹⁵ — Вж. по този въпрос точки 3 и 8 от преюдициалното запитване.

¹⁶ — Вж. в този смисъл решения Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, т. 38 и 39) и Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, т. 28), както и представеното от мен заключение по дело flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2046, т. 74).

29. Следователно запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали заповед за замразяване на активи, постановена от съд на държава членка като обезпечителна мярка, без предварително да са изслушани всички лица, чиито права могат да бъдат накърнени от нея, може да съставлява нарушение на клаузата за обществен ред на държавата по изпълнението, съответно на член 47 от Хартата на основните права, при положение че всяко лице, което е засегнато от съдебното разпореждане, има право във всеки момент да иска от съда на държавата по произход да измени или отмени този акт.

30. Преди това обаче следва да се провери дали въпросната заповед за замразяване на активи представлява изобщо „съдебно решение“ по смисъла на член 32 от Регламент № 44/2001¹⁷, тъй като само в този случай признаването и изпълнението на представляващата обезпечителна мярка заповед за замразяване на активи се подлагат на преценка съгласно критериите на въпросния регламент.

31. В постановеното в контекста на Брюкселската конвенция решение *Denilauler*¹⁸ Съдът тълкува ограничително понятието „съдебно решение“ във връзка с обезпечителните мерки независимо от широко формулираното определение на това понятие и съответно отрича изпълняемостта в Германия на френска заповед за налагане на заповед, при положение че френското решение *не само* е било постановено без предварително изслушване на германския длъжник по изпълнението, *но и* е подлежало на изпълнение, без преди това да е било върчено на това лице¹⁹. По отношение на настоящия случай в тази връзка не съществува съмнение. Всъщност, както беше посочено по-горе, следва да се приеме, че заповедта за замразяване на активи най-малкото е била върчена на г-н А. L., съответно на управителя на неговото имущество, както и че вероятно е имало предварително изслушване в производството пред английския съд. Следователно въпросната заповед за замразяване на активи представлява „съдебно решение“ дори и по строгите критерии за преценка, установени в решение *Denilauler*. При това положение не се нуждае от разглеждане въпросът дали съгласно Регламент № 44/2001 към понятието „съдебно решение“ следва да се поставят по-занижени изисквания от тези по Брюкселската конвенция, върху която се основава решение *Denilauler*. От съображения за цялостност на анализа обаче следва да се отбележи, че редица обстоятелства в контекста на Регламент № 44/2001 сочат за подход, отличаващ се с по-голяма склонност за признаване на чуждестранните решения²⁰. За разлика обаче от Брюкселската конвенция, съгласно която обстоятелството, че документът за образуване на производството не е бил върчен надлежно или в подходящ срок на ответника, беше общо основание за отказ да се признае решението, съгласно правилата на Регламент № 44/2001 при недостатък във връчването вече не може да става въпрос за основание за отказ, когато засегнатото лице не е обжалвало решението в държавата по произход, въпреки че е имало тази възможност²¹. Приложено към обезпечителните мерки, това означава, че когато в държавата по произход (каквото е случаят

17 — Вж. относно предишното законодателство и относно член 25 от Конвенцията относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела („Брюкселска конвенция“) заключението, представено от мен по дело *Gambazzi* (C-394/07, EU:C:2008:748, т. 20—30).

18 — Решение *Denilauler* (125/79, EU:C:1980:130, т. 2, 7, 8, 17 и 18).

19 — Заслужава да се отбележи обстоятелството, че текстът на точки 17 и 18 от текста на решението на немски език (който всъщност е определящ, тъй като е съставен на езика на производството) се отклонява от текста на френски език, доколкото съгласно последния се отрича валидността на решението при *кумулятивната* липса на елементите призоваване и връчване (каквото е бил случаят в спора по главното производство), докато текстът на немски език създава впечатлението, че валидността на решението отпада още при липсата на призоваване *или* връчване. Предпазливата практика на германския *Bundesgerichtshof* (Федерален върховен съд) (вж. напр. определение от 21.12.2006 г., Az. IX ZB 150/05, публикувано и в списание *RIW*, 2007 г., стр. 217), съгласно която предпоставка за признаването на чуждестранни обезпечителни мерки в Германия е актът за налагането им да се предхожда от състезателно производство, вероятно се дължи и на това разминаване между текстовете на различните езици.

20 — Вж. по този въпрос *Leible* — In: Rauscher, *EuZPR/EuIPR*. Brüssel I-VO, 3. Aufl. 2011, Art. 32, т. 12a.

21 — Вж. по този въпрос решение *ASML* (C-283/05, EU:C:2006:787, т. 18—21).

по настоящото дело) е допустимо обжалване на наложената с него мярка, която подлежи на изпълнение, би било правилно да се приеме, че съгласно Регламент № 44/2001 това решение подлежи на признаване дори само поради обстоятелството, че ответникът не го обжалва въпреки предоставената му от националното право възможност да стори това.

32. Тъй като следователно съгласно Регламент № 44/2001 по правило може да бъде допуснато изпълнение на заповед за замразяване на активи като разглежданата в спора по главното производство, по-нататък следва да се изясни дали в настоящия случай това разпореждане за допускане на изпълнение не противоречи на съображения за обществен ред.

1. Клаузата за обществен ред в практиката на Съда

33. Съдът тълкува ограничително пречките за признаване и допускане на изпълнение поради съображения за обществен ред²². Вече изложих на друго място свързаната с този въпрос съдебна практика²³ и за да се избегнат повторения, по-нататък се ограничавам до представяне на основните идеи в обобщен вид.

а) Общи принципи

34. Вярно е, че държавите членки по принцип остават свободни да определят, в съответствие с националните си разбирания, изискванията на обществения си ред. Съдът обаче следи за пределите, в които съдът на държава членка може да се позовава на това понятие²⁴.

35. Признаването на решение не може да бъде отказано единствено поради съображение, че съществува разлика между правните разпоредби, прилагани от съда на държавата по произход, и тези, които би приложил съдът на държавата, в която се иска признаване, ако трябваше да разгледа правният спор²⁵. Позоваване на клаузата за обществен ред, съдържаща се в член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001, е допустимо само в хипотезата, в която признаването на съдебното решение, постановено в друга държава членка, би засегнало по недопустим начин правния ред на държавата, в която се иска признаване, тъй като би накърнило даден основен принцип. За да се спази забраната по член 36 и член 45, параграф 2 от Регламент № 44/2001 за преразглеждане по същество на постановеното в друга държава членка решение, засягането трябва да съставлява явно нарушение на правна норма, която се счита за съществена в съответния правен ред, или на право, което е признато като основно в този правен ред²⁶.

22 — Вж. в този смисъл решения Hoffmann (145/86, EU:C:1988:61, т. 21), Hendrikman и Feyen (C-78/95, EU:C:1996:380, т. 23), Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, т. 21), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, т. 26), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, т. 55) и Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, т. 49).

23 — Заключение по дело flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2046, т. 71 и сл.).

24 — Решения Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, т. 23), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, т. 28), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, т. 57), Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, т. 49) и flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, т. 47).

25 — Решения Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, т. 36), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, т. 29), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, т. 58), Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, т. 50) и flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, т. 48).

26 — Вж. решения Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, т. 36), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, т. 29), Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, т. 27), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, т. 59), Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, т. 51) и flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, т. 49).

б) Обществен ред и процесуални гаранции

36. На 16 юли 2015 г. в решение *Diageo Brands*²⁷ Съдът отново потвърждава този подход и освен това взема отношение по въпроса доколко обстоятелството, че решение на съда на държава членка съставлява явно нарушение на правото на Съюза и е постановено при накърняване на процесуалните гаранции, представлява основание по член 43, точка 1 от Регламент № 44/2001 за отказ на признаване.

37. По този въпрос Съдът приема, че при нарушения на правото на Съюза клаузата за обществен ред може да се приложи само доколкото грешката при прилагане на правото предполага, че признаването на съответното съдебно решение в държавата по изпълнението би довело до явно нарушение на съществена правна норма от правния ред на Съюза, а следователно и на държавата по изпълнението²⁸. По-нататък, по отношение на нарушението на процесуалните гаранции Съдът констатира, че преди решението за допускане на изпълнение, „освен ако не съществуват особени обстоятелства, които правят твърде трудно или невъзможно използването на способите за съдебна защита в държавата членка, в която е постановено съдебното решение, [засегнатите] правни субекти трябва да използват всички налични способи за съдебна защита в тази държава членка, за да възпрепятстват последващото нарушаване на обществения ред [в държавата по изпълнението]“²⁹. По този начин, в съответствие с член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 Съдът вмениява сериозно задължение на застрашеното от изпълнението лице — длъжникът не бива да изчаква безучастно и да разчита, че евентуално може да се позове на процесуални нарушения в производството в държавата по произход, като подаде жалба едва в производството по допускане на изпълнението. Напротив, длъжникът по своя инициатива трябва да предприеме действия, когато узнае за въпросното решение, и да го оспори в държавата по произход с предвидените в нейното законодателство средства за съдебна защита³⁰.

38. В това отношение в решение *Diageo Brands* се възприема същия подход както в решението на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) от 25 февруари 2014 г.³¹, което по интересно съвпадение на обстоятелствата също се отнася до Латвия, както настоящият случай.

39. По въпросното дело в контекста на член 6 от ЕКПЧ³² и на правото на справедлив процес ЕСПЧ е трябвало да прецени дали процесуалните нарушения при образуването на дело, завършило с постановяване на неприсъствено съдебно решение, са противопоставими на допускането на неговото изпълнение в Латвия. Член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 не предвижда подобно обстоятелство да е пречка за допускането на изпълнение, ако ответникът, както в случая по разглежданото от ЕСПЧ дело, „не е успял да започне дело за оспорване на съдебното решение, когато е било възможно да стори това“. ЕСПЧ приема, че това положение е безспорно и от гледната точка на ЕКПЧ, но подчертава, че ответникът, който го е сезирал с жалбата, е инвестиционен консултант, тоест не е неопитен в търговския обмен. Следователно, дори и подлежащото на изпълнение съдебно решение да не е съдържало указания за реда и условията за неговото оспорване, ответникът е могъл разумно да се информира за средствата за съдебна защита, които са предвидени в правото на Кипър, и да оспори там решението, след като е узнал за подлежащото на изпълнение съдебно решение. Той не бил представил доказателство за липсата или невалидността на възможни средства за съдебна защита.

27 — Решение *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471).

28 — Решение *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, т. 50).

29 — Решение *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, т. 64).

30 — Вж. по този въпрос решение *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, т. 80).

31 — ЕСПЧ, решение *Avotiņš c/у Латвия* (ECLI:CE:ECHR:2014:0225JUD001750207, и по-специално т. 51 и сл.).

32 — Тази разпоредба съответства на член 47 от Хартата на основните права. Следователно с оглед на член 52, параграф 3 от нея тълкуването на член 6 от ЕКПЧ е от интерес за тълкуването на член 47; вж. по този въпрос заключението, представено от мен по дело *Schindler Holding и др./Комисия* (C-501/11 P, EU:C:2013:248, т. 21—24).

40. Въпросното дело обаче все още не окончателно решено, тъй като с решение от 25 февруари 2014 г. делото е препратено за решаване на Голямата камера на ЕСПЧ, която още не се е произнесла с решение. Предвид на вече постановеното решение обаче понастоящем може да се приеме, че на длъжник, който не е неопитен в търговския обмен, се вменяват съществени задължения за съдействие, щом става въпрос за отстояване на неговите материални и процесуални права, и ако той не изпълни тези задължения, позоваването му на член 6 от ЕКПЧ е напразно.

2. Прилагане на установените от съдебната практика принципи към настоящия случай

41. За да се даде полезен отговор на запитващата юрисдикция, наред с въпроса, който следва да се разгледа най-напред, а именно дали в настоящия случай с оглед на съдебната практика може да се приеме, че е налице нарушение на обществения ред, следва да се разгледа и въпросът кое лице е легитимирано в рамките на спора по допускането на изпълнение да оспорва твърдението за нарушение на обществения ред, както и дали при това оспорване могат да се предявяват претендирани права на трети лица.

а) По наличието на нарушение на обществения ред в спора по главното производство

42. В спора по главното производство ищецът твърди, че допускането на изпълнение накърнявало „правото на собственост на трети лица“³³. Под понятието „трето лице“ той има предвид на първо място дружеството Y, тъй като г-н А. Л. имал „само икономически интереси“³⁴ в това дружество, чиито права се засягали от заповедта за замразяване на активи, и не бил същинският акционер.

43. Заповедта за замразяване на активи обаче е с адресат лично г-н А. Л. и засяга само косвено дружествата и имуществените активи, които са под неговия икономически контрол. В крайна сметка със заповедта за замразяване на активи на г-н А. Л. се разпорежда да не извършва никакви действия, които по отношение на VB биха могли да доведат до косвено или пряко намаляване на имуществото, както и да дава указания в този смисъл на управителните органи на контролираните от него дружества³⁵.

44. На пръв поглед не може да се прецени доколко тази забрана се намира в противоречие с основните ценности на материалното латвийско право или на процесуалното право, особено като се има предвид, че латвийският правен ред, както признава и запитващата юрисдикция, несъмнено допуска в обезпечителното производство да се постановяват решения без предварителното изслушване на длъжника³⁶.

45. Отделно от този аспект, понастоящем разглежданата английска заповед за замразяване на активи не предвижда принудителни мерки с необратими последици във връзка с нейното изпълнение в чужбина, по-специално по отношение на трети лица, които не са участвали в производството пред английския съд. Напротив, предвижда се заповедта да поражда правно действие спрямо установени в чужбина трети лица, в случая контролираните от А. Л. дружества, само при наличието на строго определени предпоставки: първо, когато не е била предварително връчена, тя поражда правни последици само ако чуждестранното право допуска

33 — Така точка 8 от преюдициалното запитване.

34 — Така точка 8 от преюдициалното запитване.

35 — Така точка 9 от заповедта за замразяване на активи.

36 — Точка 10.2.4 от преюдициалното запитване.

това³⁷; второ, всяко лице, на което се връчва заповедта за замразяване на активи, следва да може да иска тя да бъде отменена или изменена по съдебен ред³⁸; и трето, независимо от заповедта за замразяване на активи се запазва възможността за изпълнение на договорни задължения в чужбина³⁹.

46. Следователно за разглежданата заповед за замразяване на активи е характерно, че от една страна, държи сметка за процесуалноправните особености в правото на държавата по изпълнението (като например изискванията към връчването), а от друга страна, предоставя на заинтересованото лице значително материалноправно поле за действие дори и след връчването. Ако например въз основа на договори за обвързано упражняване на правото на глас дружество Y беше длъжно при определени предпоставки да упражнява правото си на глас в събранието на акционерите на VB по предварително и точно определен начин, по всичко личи, че заповедта за замразяване на активи, която на практика не засяга поети договорни задължения, няма да е пречка за това.

47. Изглежда, че не е налице материално обвързване на трети лица, които не са участници в производството, *посредством заповедта за замразяване на активи*, което би могло да се окаже релевантно от гледна точка на съображението за обществен ред, а тъкмо напротив, ако е възможно да се окаже, че заповедта за замразяване на активи поражда действие спрямо неучаствало в производството трето лице като дружеството Y, това по същество се дължи на обстоятелството, че първо, г-н A. L. е негов „икономически собственик“, второ, изглежда, че националното право на държавата по изпълнението признава това правно положение⁴⁰, и трето, националното право на държавата по произход допуска заповед за замразяване на активи с такова действие. Ако все пак подобна заповед води до евентуално накърняване на произтичащо от защитата на основните права правно положение на неучаствали в производството предприятия, това не става произволно, а на основание на закона.

48. Доколкото третите лица, посочени в заповедта за замразяване на активи, също така могат евентуално да оспорят тази заповед пред съд и доколкото тези трети лица са капиталови дружества, тоест не са съвсем неопитни в търговския оборот, от процесуалноправна гледна точка също не могат да бъдат установени данни за наличието на нарушение на обществения ред. Това важи поне доколкото в Англия не съществува опасност от непреодолими пречки за използването на средствата за съдебна защита, като поради липсата на конкретни данни за противното⁴¹ този извод може да се направи в съответствие с принципа на взаимното доверие в правосъдието на държавите членки.

49. В замяна, от цитираното по-горе решение Diageo Brand произтича изискването най-напред да се изчерпят националните средства за съдебна защита в държавата по произход, преди изобщо в държавата по изпълнението да може да се повдигне възражението за нарушаване на обществения ред. Това основно положение е в съответствие и с по-скорошната практика на ЕСПЧ по член 6 от ЕКПЧ, който от своя страна съответства по съдържание на член 47 от Хартата. Ако тези съдебни решения бъдат отнесени към настоящото производство, то не би могло да се приеме, че е налице нарушение на обществения ред, тъй като в държавата по произход средствата за съдебна защита още не са изчерпани.

37 — Така точка 21 от заповедта за замразяване на активи.

38 — Така точка 13 от заповедта за замразяване на активи.

39 — Така точка 20 от заповедта за замразяване на активи.

40 — В точка 8 от преюдициалното запитване се говори изрично за притежаването на права в нидерландското дружество [Y], „чийто икономически собственик [е A. L.]“.

41 — Неподкрепеното с доводи възражение на г-н Meroni, изложено в точка 21 и сл. от писменото му становище, че английските съдилища разполагали с твърде широко право на преценка, е недостатъчно в това отношение.

50. Колкото до въпроса дали, както освен това твърди г-н Meroni, заповедта за замразяване на активи е твърде неопределена от гледна точка на съдържанието си, за да може да бъде основание за мерки за принудително изпълнение в Латвия, то Съдът в крайна сметка не е длъжен да разглежда този въпрос в рамките на настоящото дело. По-специално това не е въпрос, който подлежи на разглеждане в рамките на член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001 на фазата по допускане на изпълнението.

51. Напротив, това е въпрос от областта на правната уредба на изпълнителното производство, която продължава да бъде от компетентността на държавите членки. В замяна, настоящото преюдициално запитване се отнася единствено до въпроса за допускане на изпълнението, който възниква преди самото принудително изпълнение. С други думи: фактът, че е допуснато изпълнение на дадено решение, не означава задължително, че това решение ще бъде изпълнено със същите инструменти на изпълнителния процес, които биха били на разположение в държавата по произход. Обратно, решаващо значение за въпроса да се допусне ли изпълнение има обстоятелството, дали в държавата по произход става въпрос за подлежащо на изпълнение решение⁴², и следва да се приеме, че това е така в настоящия случай. Когато обаче става въпрос за предприемане на мерки по изпълнението, то както Съдът констатира в решение *Prism Investments*⁴³, могат да се използват други (национални) средства за съдебна защита и да се правят други възражения, каквито вероятно са подадените от г-н Meroni жалби и възражения.

52. С оглед на гореизложеното, от гледна точка на правото на Съюза в случай като разглеждания в главното производство не може да се констатира нарушение на основополагащи за правния ред на държавата по изпълнението правни ценности, което би могло да доведе до неприемливи последици, ако се допусне изпълнение на заповедта за замразяване на активи, и поради това следва да се приеме, че не е налице нарушение на обществения ред.

б) По упражняването на права на трети лица в производството по допускане на изпълнението

53. Дори да се приеме, че е налице такова нарушение на обществения ред по отношение на правата на трето лице – в случая дружество Y, г-н Meroni, който според предоставените в преюдициалното запитване данни заема правното положение на г-н A. L. в латвийското производство, няма обаче да може да се позовава на наличието на подобно нарушение в рамките на жалба против допускането на изпълнението на заповедта за замразяване на активи, постановена срещу г-н A. L.

54. Всъщност от систематиката на Регламент № 44/2001 следва, че съдът, сезиран с молба за допускане на изпълнението, не разглежда служебно дали въпросното решение е в съответствие с обществения ред, а съгласно съображение 18 от този регламент потенциалният длъжник по изпълнението *с оглед зачитането на неговото право на защита* може да оспорва допускането на изпълнението. При това положение би било в противоречие с установената система, ако в във връзка с това длъжникът можеше да се позовава и на правата на трети лица, особено когато самите тези лица не са оспорили пред съда допускането на изпълнението или когато въпросното решение дори изобщо не им е било връчено.

42 — Решение *Coursier* (C-267/97, EU:C:1999:213, т. 23).

43 — Решение *Prism Investments* (C-139/10, EU:C:2011:653, т. 40).

55. В този смисъл още в решение *Draka NK Cables* и др.⁴⁴ Съдът указва, че на неучастващия в производството кредитор на длъжника по изпълнението не се признава възможността да участва в производството по допускане изпълнението на решението (например с цел да осуети принудителното изпълнение от конкуриращи кредитори), тъй като изискването от Съда ограничаване на спора до участниците в производството би било заобиколено, ако им се признаеше възможността да предявяват претендирани права на трети лица в производството по член 43 и сл. от Регламент № 44/2001.

56. Тъй като г-н Meroni не води образуваното от него дело от името на дружество Y и по делото няма данни за това, то не му се признава и възможността да се позовава на интереси на това дружество като „права на трети лица“ в производството по допускане на изпълнението. Ето защо твърденията на г-н Meroni за наличие на нарушение на обществения ред, дори и да бяха основателни, няма да се вземат предвид в главното производство, тъй като с тях се предявяват права на трети лица, които не участват в производството.

V – Заключение

57. Предвид всичко изложено по-горе предлагам на Съда да отговори на преюдициалните въпроси, както следва:

„Заповед за замразяване на активи, постановена от съд на държава членка като обезпечителна мярка, без предварително да са изслушани всички лица, чиито права могат да бъдат накърнени от нея, при всички случаи не представлява нарушение на член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001, нито на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, когато всяко лице, което е засегнато от решението, във всеки момент може да иска от съда на държавата по произход да измени или отмени съдебното решение.

С жалби срещу допускането на изпълнение жалбоподателят може да предявява само собствени права, но не и права на трети лица“.

44 — Решение *Draka NK Cables* и др. (C-167/08, EU:C:2009:263, т. 29—31).